

НОВИ САД - На данашњи дан 1915. године почела је офанзива Централних сила на Србију. После месец дана жестоког отпора, немачке и аустроугарске трупе, око 800.000 људи, су уз помоћ Бугара који су напали Србију са истока, окупирале земљу, а главнина српске војске повукла се преко планина Албаније на грчко острво Крф. Опорављене српске трупе пробиле су 1918. Солунски фронт што је изазвало слом Централних сила.

1571 - Шпанска, папска и млетачка морнарица потукле су турску флоту код Лепанта. У бици после које Турска више никада није постала велика поморска сила, најмање 25.000 Турака је погинуло и потопљено је 80 турских бродова.

1813 - У Београд су продрле турске јединице из правца Гроцке. Пад Београда, који је Карађорђе напустио 3. октобра, означио је коначни пораз Првог српског устанка. Турци су успоставили управни апарат и организацију каква је постојала пре избијања устанка 1804. То је укључивало раније намете, али и појачану репресију, што је доцније изазвало Хаџи Проданову буну 1814. као и Други српски устанак 1815. после којег су Турци убрзано губили позиције у Србији.

1849 - Умро је амерички писац Едгар Алан По, чију поезију карактеришу дубок песимизам као и необична музикалност. Творац је кратке приповетке страве из које је настала модерна криминалистичка и детективска прича. Дела: поезија "Гавран", "Анабел Ли", "Победник црв", "Звона", "Песме"; проза "Црна мачка", "Приче тајанства и маште", "Авантуре Гордона Пима", "Филозофија композиције".

1860 - Турско царство признало је царским бератом (указом) Михаила Обреновића за кнеза Србије.

1865 - Рођен је српски географ Јован Цвијић, оснивач антропогеографије и геоморфологије у Србији и Српског географског друштва, професор и ректор Универзитета у Београду, председник Српске краљевске академије, почасни доктор париске Сорбоне и Карловог универзитета у Прагу. Веома су значајни његови радови о миграцијама, о морфологији и хидрографији Динарског крша и других крашких предела, тектоници и глацијацији планина Балканског полуострва, студије о Јадранском приморју, балканским котлинама и пољима, Шумадији и Панонском басену. Одиграо је важну улогу као саветник српских државника на мировним преговорима у Паризу (Версају) после Првог светског рата. Дела: "Основе за географију и геологију Македоније и Старе Србије", "Антропогеографски проблеми Балканског полуострва", "Балканско полуострво и јужнословенске земље", "Геоморфологија", "Етногеографске карте југословенских земаља", "Географска карта Југославије".

1885 - Рођен је дански атомски физичар Нилс Хенрик Давид Бор, добитник Нобелове награде за физику 1922. који је поставио теорију структуре атома, објаснио светлосне спектре атома водоника и у Другом светском рату учествовао у САД у истраживањима која су претходила изради атомске бомбе. Његовим именом названи су многи појмови у атомској физици - "Борове орбите", "Борова теорија", "Борови услови фреквенције", "Боров принцип комплементарности", "Боров магнетон".

1908 - Аустро-Угарска је и формално објавила анексију (присаједињење) Босне и Херцеговине. До анексије је дошло уз подршку Немачке, и тиме је изазвана озбиљна међународна криза. Како би био избегнут сукоб, силе Антанте су извршиле притисак на Србију, с циљем да је принуде да званично изјави како анексија Босне и Херцеговине "не задире у интересе Србије".

1914 - Рођен је Михаило Лалић, писац, члан Српске академије наука и уметности.

Његова типична тема су прилике у Црној Гори уочи и током Другог светског рата. Био је интерниран у Грчкој током рата, али је успео да пребегне грчким партизанима и постао је политички комесар Југословенског батаљона. Дела: романи "Свадба", "Зло прољеће", "Лелејска гора", "Хајка", "Раскид", "Прамен таме", "Заточеници", "Ратна срећа", "Докле гора зазелени", "Гледајући доље на друмове", приповетке "На мјесечини", "Извидница", "Први снијег", "Гости", "Последње брдо".

1919 - Основана је холандска авионска компанија КЛМ, најстарији постојећи ваздушни превозник у свету.

1931 - Рођен је јужноафрички надбискуп Дезмонд Туту, борац против апартхејда, добитник Нобелове награде за мир 1984, први црнац који је постао архиепископ англиканаца у Јужној Африци.

1935 - Друштво народа означило је Италију као агресора у Абисинији (Етиопија).

1940 - Немачке трупе су ушле у Румунију, што је имало велики стратешки значај због нафтних извора у Плоештију.

1949 - Проглашена је Немачка Демократска Република с председником Вилхелмом Пиком и премијером Оттом Гротеволом, чему је претходило проглашење Савезне Републике Немачке 21. септембра 1949.

1953 - Преминула је српска књижевница и класични филолог Аница Савић Ребац, професор Универзитета. Дела: "Проблеми античке естетике", "Античка демократија и социјални проблеми", "Проблеми предплатонске еротологије", коментар и превод спева Тита Лукреција Кара "О природи ствари".

1959 - Совјетски васионски брод "Луна 3" први је фотографисао тамну страну Месеца.

1959 - Умро је амерички оперски певач и филмски глумац италијанског порекла Марио Ланца, који је остварио низ незаборавних оперских улога. Снимао је и филмове, укључујући филм "Велики Карузо".

1981 - Потпредседник Египта Хосни Мубарак постао је вршилац дужности шефа државе дан пошто су исламски терористи убили председника Анвара ел Садата.

1985 - Палестински терористи отели су у Медитерану италијански путнички брод "Акиле Лауро" са око 440 људи уз претњу да ће га експлозијом уништити уколико Израел не ослободи из затвора 50 Палестинаца.

1989 - Конгрес Мађарске социјалистичке радничке партије укинуо је партију која је владала том земљом 33 године и уместо ње формирана је Социјалистичка партија Мађарске.

1999 - Немачке компаније и влада понудиле су 3,3 милијарде долара компензација стотинама хиљада људи примораних на присилан рад током нацистичке ере.

2000 - Војислав Коштуница је на свечаној седници Савезне Скупштине, оцаној у Центру "Сава" проглашен за председника Савезне Републике Југославије. Свечаном полагању заклетве присуствовали су и Јоргос Папандреу, министар иностраних послова Грчке и Турбјерн Јаглан, његов норвешки колега.

2001 - САД су покренуле ваздушне нападе на Авганистан пошто су талибани одбили да изруче арапског терористу Осаму бин Ладена осумњиченог за терористичке нападе на Њујорк и Вашингтон, 11. септембра.

2003 - Амерички филмски глумац аустријског порекла Арнолд Шварценегер изабран је за гувернера Калифорније, најмногољудније државе САД.

2004 - У серији експлозија у египатским летовалиштима на Синају, на граници са Израелом, погинуле су 34 особе, а рањено 105, махом израелских грађана. Најјача експлозија била је у Таби, у хотелу "Хилтон" чија је западна страна са десет спратова уништена.

2004 - Камбоџански краљ Нородом Сиханук абдицирао је у корист сина Нордома Сихамониа. Сиханук је на престо ступио 1941. а 1954. прогласио је независност Камбоџе од Француске. До тада Камбоџа је била саставни део Француске Индокине (с Лаосом и Вијетнамом). Основао је странку Саргкум која је 1955. и 1958. добила изборе. После очеве смрти вратио се 1960. на престо, а 1970. збацио га је генерал Лон Нол, у државном удару изведеном под утицајем САД. За председника Кампуџије, како су Камбоџу преименовали "Црвени Кмери", изабран је 1975. али је напустио земљу већ 1976. "Црвени Кмери" су збачени војном интервенцијом Вијетнама крајем 1978. а он је 1982. постао председник антивијетнамске коалиционе владе. После низа бурних политичких промена, 1993. поново је постао краљ Камбоџе.

2004 - Најмање 39 особа је погинуло, а више од 100 је повређено у експлозији аутомобила-бомбе у пакистанском граду Мултану.

2006 - Убијена је Ана Политковска, руска новинарка, коментатор "Нове газете" и добитница "Златног пера Русије" 2000. позната као непомирљиви противник политике Москве на Кавказу. Аутор је књиге "Путовање у пакао-Чеченски дневник".

2009 - Умро је Ирвинг Пен, амерички фотограф. Радио је портрете славних, модне фотографије, као и уметничке фотографије, на којима је доминирала строга једноставност. Каријеру је започео 40-их као фотограф часописа "Вог". Славу су му донели портрети Мајлса Дејвиса, Спенсера Трејсија, Џорџије О'Киф и Пабла Пикаса. Једна фотографија за коју је позирала његова супруга манекенка Лиса Фонсагривс, продата је 2004. за чак 57.000 долара.

2012 - Преминуо је Мерсад Бербер један од највећих сликара и графичара негдашње Југославије. Рођен је 1940. године у Босанском Петровцу. Академију је завршио у Љубљани. Предавао је на Катедри за цртеж и графику Академије ликовних уметности у Сарајеву. Његово дело " Byzantium III" краси колекцију Тејт галерије у Лондону. Добитник је више од 50 награда и признања за свој рад. Био је, између осталог, члан Руске академије уметности.

(Танјуг)